

Välkommen till
Nyhetsbrev nr 2 - 2020
från Kalle Eriksson

Del av byn V. Karup vid mitten av 1900-talet.

På en av hedersplatserna i mina bokhyllor

står en bok, skriven av Håkan Philipsson. Det är en bok, som jag gärna återkommer till. I boken påminns jag om min barndoms och ungdoms dagar hemma i den trakt, som Håkan och jag har gemensam.

Byn V. Karup upplevde Håkan som barn på 1950-talet och jag som ung under samma årtionde - även om min utsiktspunkt var en grannby till V. Karup, nämligen Glimminge.

Efter fyra års studier vid folkskollärarseminariet i Kristianstad, avlade jag min examen 1954. Efter examen gjorde omständigheterna, att jag valde att stanna i min hemby.

Vilka var då de nämnda "omständigheterna"?

Här är en av dem:

Bara några veckor innan

jag tog min examen hade en annan avgörande händelse i mitt liv inträffat. Jag hade fått göra debut i A-laget i fotboll hos allsvenska HIF - Helsingborgs IF.

För mig var det ett stort steg. V. Karups IF, som jag nu - på ett sätt lite motvilligt - måste lämna, spelade i den lägsta serien i det svenska seriesystemet. Nu skulle jag ta steget direkt upp i allsvenskan - i ett kliv!

Men tillbaka till Håkan Philipsson

och hans bok, som har titeln "Folkhemmet i byn".

Den ena delen av boken innehåller Håkans skildring av den tidens V. Karup - sett med barnaögon. Samtidigt lyckas han med mästestycket att i detta med hembyn väva in en skildring av det Sverige, som växte fram under just detta årtionde: Folkhemmets Sverige.

Håkans skildring belyser på ett levande sätt hur det svenska folkhemmet växte fram - sett med barnaögon från en liten by i Sverige.

1950-talet framstår för mig som ett av de mest intressanta årtiondena i Sveriges 1900-talshistoria. Redan i inledningen av boken

anger Håkan tonen genom att ta med ett av de mest citerade uttalanden, som en svensk 1900-talspolitiker har formulerat, nämligen Per Albin Hanssons berömda folkhemstal, hållet i Sveriges riksdag 18 januari 1928.

I sitt tal använder Per-Albin ett för allmänheten välkänt begrepp - familjen - när han vill ge sin bild av det goda folkhemmet, som skulle omfatta alla medborgare i landet. Talet är så bra, att jag tar med en del av det här:

"Hemmets grundval är gemenskapen och samkänslan. Det goda samhället känner icke till några privilegierade eller tillbakasatta. Inga kelgrisar eller styvbarn. Där ser icke den ene ner på den andre.

Där försöker ingen skaffa sig fördel på den andres bekostnad, den starke trycker icke ner och plundrar den svage. I det goda hemmet råder likhet, omtanke, samarbete, hjälpsamhet.

Tillämpas det på folk- och medborgarhemmet, skulle detta betyda nedbrytande av alla sociala och ekonomiska skrankor."

Välkända miljöer.

Håkan skildrar på ett levande sätt livet i byn V. Karup på 1950-talet. Vi får en god bild av att människorna ännu vid den tiden kunde få sin service tillgodosedd på hemmaplan. I V. Karup fanns två speceributiker, bryggeri, mejeri med mjölkaffär, skomakare, toffelmakare, snickare, murare, målare, cykelreparatör, smed, rörläggare, bilverkstad, postkontor, telefonstation, taxi, sjuksköterska, trädgårdsmästeri - och förmodligen åtskilligt mer.

Den unge Håkan noterar allt. Människorna, platserna, dofterna, samhörigheten, närheten människorna emellan.

Mul- och klövsjukan.

1951 drabbades Bjäre av den fruktade mul- och klövsjukan. Plötsligt blev bondgårdarna helt isolerade. Allt för att hindra smittan från att sprida sig.

Vid smittade gårdar sattes ut vakter. Ingen fick lämna gården. Ingen fick komma dit.

Jag upplevde själv allt detta på nära håll. Jag hade utsetts som vakt vid en drabbad gård. Det var ett dygnet-runt-jobb.

För många lantbrukare var det en fasansfull tid. Djur som dött måste begravas hemma på den egna marken. Särskilt på vintern var det förstas problem med tjälen i jorden och med enbart hacka och spade som verktyg. Det var många gravar som grävdes, minns jag.

Hur gick det i fotbollsdebuten?

Nu märker jag, att jag slirat bort från det spår jag var inne på i början av brevet: min debut i allsvenskan med HIF mot AIK i Stockholm.

Hur gick det i debutmatchen 1954?

Jag har faktiskt svårt att ge en klar bild. Såväl matchen som timmarna före och efter är borta ur minnet. Åtminstone många detaljer.

Jag minns dock, att jag inte sov en blund natten före matchen. Jag var alltför nervös. Den natten tillbringade jag i en sovvagn mellan Helsingborg och Stockholm.

När vi satt i omklädningsrummet minuterna innan vi skulle gå ut på fotbollsstadion i Stockholm tittade vår målvakt, Kalle Svensson på mig. Han såg tydligen hur jag våndades och gav mig tröstande ord. Han hade känt detsamma när han flera år tidigare hade gjort sin allsvenska debut. Han hade också känt nervositeten i kroppen. Nu gav han mig tröstande ord:

-"Kalle, det kommer att gå bra. När du kommit ut på planen släpper nervositeten" var hans avslutande kommentar innan vi gick ut på planen - Sveriges nationalarena.

Resultatet?

Åter sviker mig minnet. Jag måste gå till pressklippen för att ta reda på det.

När Jag nu kollar pressklippen ser till min förvåning att vi förlorade med 4-1.

Vidare i klippen: " Kalle Eriksson kan vara nöjd med sin allsvenska debut".

Det är ett betydligt bättre betyg än jag själv gav mig

En sak jag minns: I motståndarelaget - AIK - spelade bl.a. Kurt Hamrin. Sedermera blev han proffs i Italien och given i det svenska landslaget. När Sverige fick arrangera VM 1958 kom han att bli en av de svenska huvudfigurerna. Det var f.ö. ett VM som fick hela det svenska folket att hamna i ett lyckorus tack vare det svenska lagets framgångar. När Sverige nått semifinalen, som skulle spelas mot Västtyskland i Göteborg , bestämde vi oss för att åka iväg och se matchen.

"Vi" - det var min fru Majvie och jag tillsammans med ett par i vår bekantskapskrets. Matchen kom att bli en klassiker i svensk fotbollshistoria. Det var i den matchen, som Kurre Hamrin gjorde ett makalöst mål, när han från kortlinjen, dvs nästan utan vinkel, lyckades få bollen förbi den tyske målvakten. Målet har visats i TV många gången, så du har kanske sett det. Sverige vann matchen mot Västtyskland, och förde Sverige till final!

Motståndare i finalen var Brasilien som dock blev alltför svåra för det svenska laget.

Nu blir det en dramatisk scenförändring i Nyhetsbrevet.

Vi förflyttar oss till skyttegravarna på västfronten under 1:a världskriget.

Det är julafton 1914.

Längs västfronten hörs nu bara enstaka skottsallvar. Annars har ett märkligt lugn lägrat sig över den söndersprängda trakten på båda sidor om löpgravarna där de stridande styrkorna tagit skydd.

Tyskarna på ena sidan och engelsmän och fransmän på den andra.

För soldaterna på båda sidor var detta ett helvete på jorden. Hela landskapet var söndersprängt av alla de granater som slagit ner och slagit sönder allt. Granathålen i marken fylldes snabbt med vatten. Allt var en röra. Söndersprängda stridsvagnar, taggtråd, dödade soldater, vattendränkt lera.

När det började skymma denna julafton och några ljus började synas över kanten på de tyska skyttegravarna, svarade de brittiska och franska trupperna först med att skjuta mot dem.

Till deras stora förvåning besvarades inte elden från den tyska sidan.

I stället bröts tystnaden av en vacker tenorstämman, ackompanjerad av en trumpet:

"Stille Nacht, Heilige nacht" sjöng rösten.

Efteråt har flera som var med vid fronten uttryckt vad de kände:

- " Det lät överjordiskt vackert . Denna vackra sång mitt i allt det helvete vi hade omkring oss".

Vapnen lades åt sidan. På både sidor av fonten. Ingen soldat hade lust att använda dem. De brittiska soldaterna tittade försiktigt upp över sin löpgravs kant. Nu kunde de se, att ljusen från den tyska löpgraven kom från små julgranar i vilka fanns levande ljus. Nu klev tyska soldater upp och ställde sig - fullt synliga - vid sin granar och sjöng kända julpsalmer.

Efter hand kunde man nu höra julpsalmer sjungas även i de brittisk-franska löpgravarna.

Det hela blev en mycket märklig - och gripande - scen

"Jag kommer aldrig att glömma detta" skrev en brittisk soldat efteråt i sin dagbok.

När kriget bröt ut

några månader tidigare, hade ingen kunnat föreställa sig, att det skulle pågå ännu över julhelgen.

Den tyska armen ansågs överlägsen, inte minst materiellt. Ett tyskt blixtagrepp skulle snabbt leda till seger på den europeiska kontinenten. Så var den allmänna uppfattningen i Tyskland.

Massor av tyskar tog värning för att vara med och förverkliga Tysklands mål om att åter bli en stormakt.

Uppfyllda av patriotism sjöng de tusentals frivilliga under färden mot fronten: "Ausflug nach Paris. Auf Wiedersehen auf dem Boulevard," , dvs "Utflykt till Paris. På återseende på boulevarden".

Hur blev det?

Med tiden stod det klart, att den tyska optimismen varit alltför stor. På östfronten hade man underskattat tsarens vilja att offra sitt eget folk genom att skicka miljontals ryssar till fronten som kanonmat.

Därmed kunde den tyska militärledningen inte frigöra soldater att förflytta till västfronten. På västfronten pågick skyttegravskriget under flera år. Varje vunnen meter kostade tusentals människoliv.

I december 1914 sträckte sig västfrontens skyttegravar från nordsjökusten till den schweiziska gränsen. Landskapet förvandlades till en lerig sörja av blod, avföring, lemlästade stupade soldater som man inte haft möjlighet att begrava.

En som var med vid fronten summerade sina upplevelser:

"Ohyra, råttor, taggtråd, granater, lera, lik, blod, jord, smuts, kulor, eld och stål det är vad kriget var".

50 bjärebor drev till havs på isen.

Så här i vinterns tid passar jag på att påminna om en av de dramatiska händelser som utspelats på havisarna runt bjärehalvön. Den här gången gäller det ett drama som utspelades i januari 1949. Vädret var vackert. Havisen låg inbjudande och till synes fast. Enbart från båstadtrakten begav sig ett 50-tal personer ut på isen för att pilka torsk.

En person, boende på höjderna utanför Båstads tätort och som hade en vidsträckt utsikt över havisen rapporterade plötsligt:

- Isen har släppt.

Han hade från sikt högt belägna utsiktspunkt sett, att en rädda i isen hade uppstått ett stycke ut till havs. Han kunde också se, att ett antal personer befann sig utanför räddan.

Räddan blev snabbt allt bredare. Observatören såg genast till att båstadbor blev larmade.

Från land gav sig nu en räddningsstyrka ut på isen. Räddan var nu ca 30-40 meter bred.

Med sig hade räddningsfolket där roddbåtar, som de drog på isen. Förutseende nog hade de även tagit med sig cyklar!!

- Anledningen var, att de hade observerat, att några av dem som befann sig på "fel sida" om vaken, var mycket långt ute. Det skulle ta alltför lång tid att gå dit.

Personerna där ute hade själva inte upptäckt att isen "gått upp". De fortsatta sitt pilkande i godan ro.

Räddarna, som i roddbåtar tagit sig över vaken, cyklade nu så fort de förmådde och sökte upp personerna där ute.

Allt tog förstås tid. En ny fara hotade nu: kvällsmörkret. De nödställda skyndade nu in mot vaken - som nu blivit ännu bredare. Med hjälp av roddbåtar kunde man i omgångar föra över alla de nödställda till rätt sida om vaken. När alla kommit iland upptäckte man ändå, att tre eller fyra man saknades.

Vittnesmålen om dramat har inte levererat några detaljer om hur man lyckades rädda även dessa tre eller fyra personer. Dock: de blev räddade. (Kanske någon av mina läsare vet hur det gick till.)

Så slutade detta drama lyckligt. Det kunde ha blivit en katastrof. - exempelvis om räddan i isen bildats senare på eftermiddagen. som lett till en katastrof. Då hade mörkret gjort räddningsinsatsen svårare - kanske helt omöjlig

Min boklåda

Boktitel	Pris	Reapris
Så blev Båstad tennis	225	60
Bilder av ett sekel i Bjäre	Slutsåld	
Vår bjärehistoria i bild	350	70
Bjärebor berättar om Bjäre	Slutsåld	
Strövtåg i Bjäres historia	350	70
När havet trivs jag bäst	350	

De böcker, som är slutsålda hos mig, kan ev. finnas i enstaka exemplar hos något av våra säljställen - bokhandel i Båstad, Ängelholm och Laholm samt vissa säljställen på bjärehalvön.

Ovan angivna reapriser gäller vid köp direkt hos mig.

Kontakta mig gärna för ytterligare upplysningar

Vänligen

Kalle Eriksson

[Hallavaravägen 102, 269 91 Båstad](#)

kalle@bjarenet.com

0431-365 332